

“Combinatie van wetenschap en praktijk brengt kennis op een hoger niveau”

Interview met Thea Meijer en Arien Hartog (SPO Utrecht)

Verbinding aanbrengen tussen ontwikkelingen en eigenaarschap bevorderen. Dat zijn twee belangrijke pijlers van de manier waarop de Stichting Openbaar Primair Onderwijs (SPO) in Utrecht kenniscirculatie bevordert. We praten erover met Thea Meijer en Arien Hartog, respectievelijk voorzitter van het College van Bestuur en directeur Professionalisering van de SPO.

“Wij zien Opleiden in de School als een bruikbaar instrument voor kenniscirculatie, omdat je Ois goed kunt verbinden met bijvoorbeeld nascholing en het opleiden in de praktijk. Die verbinding vinden wij belangrijk, omdat we niet veel zien in ‘losse projecten’. Daarom hebben wij onze activiteiten in het kader van de ‘Regeling versterking samenwerking opleidingen en scholen’ aangehaakt bij een project van de academische basisscholen. Dat project is daarmee meteen geborgd, want dat zou ophouden als de subsidie hiervoor wordt beëindigd.”

Structureel ontwikkelgeld

Dat is het probleem van losse projecten met tijdelijke financiering. Het is eeuwig zonde dat er binnen het basisonderwijs geen structureel ontwikkelgeld is, maar veel losse projecten met tijdelijke financiering. Wij proberen ontwikkelingen en geldstromen zoveel mogelijk te verbinden en te bundelen. Zo hebben we bijvoorbeeld de bestaande middelen voor wetenschap en techniek gebundeld. Wetenschap en techniek is in onze benadering geen ‘projectje’, maar een werkhouding. Daarom hebben we wetenschap & techniek verbonden aan de *21 century skills*. Leerlingen leren bijvoorbeeld om eigenaar te worden van hun eigen schoolcarrière. Dat begint al in groep 4, waar leerlingen zelf onderzoeksvragen formuleren, onder meer in het kader van wetenschap en techniek. Je moet je inspanningen niet versnipperen; je moet tijdelijk geld gebruiken om gezamenlijk iets groters te ontwikkelen.”

Eigenaarschap

“Eigenaarschap is heel belangrijk, ook als het gaat om kenniscirculatie. Je hebt eigenaarschap vandaag nodig, maar ook over 30 jaar. De SPO stimuleert daarom het eigenaarschap van scholen. We hebben in het kader van kenniscirculatie een omgevingscontext waarin heel veel kan. We zijn een groot bestuur in een klein gebied. Dat maakt dat er saamhorigheid is. We hebben hogescholen en de universiteit om de hoek. Toch gaat het nog wel eens mis. Toen er in het hbo een gezamenlijk kenniscentrum moest worden ingericht, werd er pas in een heel laat stadium aansluiting gezocht bij de scholen. Er was hierdoor een gebrek aan eigenaarschap waardoor het niet lukte om een samenwerking op te zetten die recht doet aan de onderzoeksvragen van de scholen. Wij ervaren nog steeds de oude cultuur van ‘wij weten wat goed is’.”

Vraagarticulatie

“Kenniscirculatie begint bij de vragen van scholen, maar daar zit weer een vraag achter. Scholen hebben niet automatisch een onderzoekende houding. Daarom hebben wij een directeur Kwaliteit die scholen helpt om de kwaliteitscyclus uit te voeren en te borgen. Uit die kwaliteitscyclus komen de echte vragen voort: vragen waar nog geen wetenschappelijk antwoord op is. Maar die vragen moeten worden vertaald. Nu en dan worden hiertoe goede pogingen gedaan vanuit de wetenschap. We krijgen elk jaar in februari een e-mail om in maart vragen in te leveren. Die vragen bundelen we, maar we denken met elkaar nog onvoldoende na over hoe we die vragen met elkaar kunnen verbinden.”

Verbindende schakels

“Er zijn verschillende goede voorbeelden van kenniscirculatie. De academische opleiding leraren primair onderwijs van de Universiteit Utrecht combineert de bachelor onderwijskunde met de pabo opleiding. Studenten doen wetenschappelijk onderzoek en lopen stage op de school. Deze studenten vormen een verbindende schakel tussen de wetenschap en de school. Dat is heel klein, maar misschien werkt het daarom juist wel. De leerkrachten die deze studenten begeleiden, krijgen begeleiding van de universiteit, krijgen een rol in het onderzoek en leren om na te denken. Die leerkrachten zijn nieuwsgieriger geworden. Zo verbind je onderzoek aan de school. Een ander goed voorbeeld is het wetenschappelijk actieonderzoek naar de educatie van het jonge kind van de universiteit van Utrecht. De kracht van dat actieonderzoek is dat de onderzoekers ieder half jaar alle kinderen uit het onderzoek in de klas bezoeken. De leerkracht krijgt het rapport en de scholen gebruiken de uitkomsten van het onderzoek als basis voor hun professionalisering. De scholen zijn door die halfjaarlijkse rapportages in staat hun activiteiten op de actuele stand van zaken te richten. Dat daagt uit.”

Combinatiemodel

“Een goede kenniscirculatie vraagt om het zeer regelmatig naar buiten treden van de wetenschapper. Elke leerkracht binnen de SPO kent hoogleraar pedagogiek Mischa de Winter. Hij treedt uit de wetenschappelijke toren met een verhaal dat begrijpelijk is en dat landt in de praktijk. Het is een verhaal waar mensen morgen wat mee kunnen. Die combinatie van wetenschap en praktijk brengt kennis op een hoger niveau. Bijvoorbeeld: Jelmer Evers is geschiedenisdocent bij UniC, een vooruitstrevende middelbare school en is voortrekker van de beweging *21 century skills*. Op een tweedaagse vroeg hij de deelnemers om een website op te zoeken. Daar stond een leeromgeving klaar, waar iedereen de nieuwe leervormen kon ervaren. Zo’n combinatiemodel is erg interessant. Leerkrachten zouden de mogelijkheid moeten hebben om drie dagen les te geven en twee dagen onderzoek te doen. Als je mensen in de scholen niet faciliteert, dan blijven het de buitenstaanders die kennis brengen.”

Leerteams

"Wij hebben leerteams van schoolleiders opgericht rond de nieuwe competenties die voor schoolleiders zijn vastgesteld. Zij formuleren hun eigen leervraag en stellen zelf hun leerteam samen. Dat was spannend, want ook directeuren vragen zich af: 'word ik wel gekozen?' We zien dat leerteams nu de rol krijgen van *critical friend* voor elkaar. Vorig jaar hebben ze een visitatie bij een van de scholen uitgevoerd; dat is een stap op weg naar audits die we op iedere school willen gaan houden. De leerteams zijn van grote waarde voor het proces van het leren van elkaar, van het gezamenlijk beter worden. Natuurlijk lukt dat op de ene plek beter dan op de andere. We zijn dit proces voor twee jaar aangegaan, maar we kunnen al voorspellen dat we ermee doorgaan."

Lerende cultuur

"Het traject 'Versterking samenwerking opleidingen en scholen' wordt goed opgepakt. Je ziet nu al dat docenten en leerkrachten samen karretjes trekken. Het wordt de kunst om het academische binnen de samenwerking te verknopen. Er is een beperkt aantal (academische) scholen met veel middelen en er zijn veel (samenwerkende) scholen met minder middelen. Het wetenschappelijke project kijkt vooral naar de studenten, terwijl de pabo juist de brede inzet op de school propageert. Dan is uiteindelijk toch de cultuur van de organisatie waar het project vandaan komt bepalend. Hoe werk je met zulke verschillende partners samen aan een lerende cultuur? De waarde, de noodzaak en het belang van een lerende cultuur staan als een huis. Maar wat zijn nu de ingrediënten die we in beweging moeten krijgen om een lerende cultuur te bevorderen? Hoe creëren we een cultuur waar domme vragen niet bestaan en waar groei en ontwikkeling worden gewaardeerd? Als je niet oppast, zijn het allemaal 'losse hapjes'. Daarom gaat het ook om de vraag hoe je in je team samenwerking op gang krijgt. Zulke onderliggende vragen zijn allemaal aan de orde."

Tekst: Roger Meijer